

**ΜΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΔΡΑΣΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΩΣ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩΝ ΑΥΡΙΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ.
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΠΠΕ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑ 2002-2005.**

ΣΤΑΓΙΑΝΝΗ Α.

Δασκάλα-Βιολόγος, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Λάρισας
e-mail: stagiann@sch.gr

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.), που πήρε υπόσταση ως διακριτό επιστημονικό πεδίο και εκπαιδευτική πρακτική στις αρχές της δεκαετίας του 1970 ως αποτέλεσμα των συνεχώς εντεινόμενων περιβαλλοντικών ζητημάτων, έχει ενσωματωθεί στα εκπαιδευτικά συστήματα των περισσότερων χωρών του ανεπτυγμένου αλλά και του αναπτυσσόμενου κόσμου. Αυτό αποδεικνύει τη συνειδητοποίηση από πλευράς Κυβερνήσεων της σημασίας που έχει η εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση των πολιτών για την πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Είναι κοινά παραδεκτό πως υποψιασμένοι σημερινοί μαθητές οι οποίοι είναι εφοδιασμένοι με γνώσεις, στάσεις, αξίες και ικανότητες, γίνονται ενεργοί αυριανοί πολίτες που θα συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής κρίσης και την πραγμάτωση του ιδανικού της αιφορίας. Τα ΣΠΠΕ που υλοποιήθηκαν κατά την τριετία 2002/2005, διαπραγματεύτηκαν τα παρακάτω θέματα: «Διαμόρφωση αύλειου σχολικού χώρου & αισθητική αναβάθμιση αυτού». «Ο Πηνειός το ποτάμι μας, πηγή ζωής και πολιτισμού για τον τόπο μας». «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη και το νομό της Λάρισας».

Σ' αυτήν την εργασία θα παρουσιαστούν οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν και οι δράσεις που γίνανε για την επίτευξη του τελικού στόχου, που ήταν η δημιουργία υποψιασμένων και ευαισθητοποιημένων μαθητών.

STAGIANNI A.

Teacher – Biology, Unit of Primary Schools of Larisa
e-mail: stagiann@sch.gr

ABSTRACT

The Environmental Education (E.E.), which was founded as a distinguished scientific field and educational experience in the beginning of the decade 1970 as a result of the non-stop intensified environmental problems, has been incorporated in the educational systems of most developed and developing countries. This proves that Governments have become conscious of the importance of their citizens education, sensitization and invigoration as regards the prevention, facing and re-establishment of the environmental problems. It is commonly accepted that, the pupils of today, who are supplied with knowledge, attitudes, values and abilities, will become the active citizens of tomorrow who will contribute to the facing of an environmental crisis and the achievement of the ideal of sustainability. The EESP, which have been realized during the period of years 2002-2005, dialed with the following subjects: "Tidying up of the school yard aesthetic upgrading of it".

"The Peneus our river, as a source of live and civilization for our native place". "Environmental consequences of the crossing of train lines through the city and the Prefecture of Larissa". In this project there will be presented the methods that have been used and the actions made for the achievement of the final goal, which was the creation of cared and sensitized pupils.

Λέξεις κλειδιά: ΣΠΠΕ, περιβαλλοντική συμπεριφορά, ενεργοί πολίτες, Νομός Λάρισας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα ΣΠΠΕ που υλοποιήθηκαν κατά την τριετία 2002/2005 με συντονίστρια τη δασκάλα Σταγιάννη Αικατερίνη και που εντάσσονταν στο πλαίσιο των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου με χρηματοδότηση της Ε.Ε. και του ΥΠΕΠΘ μέσω του ΕΠΕΑΕΚ, διαπραγματεύτηκαν τα παρακάτω θέματα:

1. «Διαμόρφωση αύλειου σχολικού χώρου & αισθητική αναβάθμιση αυτού». 21^ο Δημ. Σχ. Λάρισας.
2. «Ο Πηγειός το ποτάμι μας, πηγή ζωής και πολιτισμού για τον τόπο μας». 16^ο Δημ. Σχ. Λάρισας.
3. «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη και το νομό της Λάρισας». 16^ο Δημ. Σχ. Λάρισας.

Θα δείξουμε τη συμβολή ενός ΣΠΠΕ (όποιο θέμα κι αν διαπραγματεύεται) στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συμπεριφοράς μαθητών Δημοτικού σχολείου και η ένταξή των μαθητών μέσα από τέτοια προγράμματα στα σύγχρονα προβλήματα της κοινωνίας έτσι ώστε αύριο να γίνουν περιβαλλοντικά υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες. Καθημερινά γινόμαστε δέκτες πάμπολλων προβλημάτων και ιδιαίτερα προβλημάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον. Το σύγχρονο σχολείο πρέπει να ανοίξει τις πόρτες του στην κοινωνία, να αφουγκραστεί τις ανησυχίες, να διερευνήσει τα προβλήματα, να έρθει σε επαφή με τους αρμόδιους φορείς που ασχολούνται με ανάλογα ζητήματα και να προτείνει λύσεις. Έτσι, να συμβάλει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που και το ίδιο ονειρεύεται και να μην επιτρέψει στους άλλους να αποφασίζουν για αυτόν χωρίς αυτόν. Το σημερινό σχολείο και γενικά η εκπαιδευτική κοινότητα μπορεί να πετύχει αυτό το στόχο μέσα από τις καινοτόμες δράσεις που καλείται να υλοποιήσει. Μια τέτοια καινοτόμος δράση είναι και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με τα πάμπολλα θέματα που διαπραγματεύεται.

2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Σχολική αυλή

1. Ως πρώτο κριτήριο που επιλέξαμε αυτό το θέμα ήταν η αξία που πιστεύουμε πως έχει ο σωστά διαμορφωμένος σχολικός χώρος (εσωτερικός και εξωτερικός) όχι μόνο στη σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών, αλλά και στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία (Adams 1990). Σε ένα σωστά διαμορφωμένο σχολικό περιβάλλον έχουμε ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των παιδιών και των εκπαιδευτικών και, παράλληλα δυνατότητες για καλλιέργεια και απόκτηση ποικίλων δεξιοτήτων τόσο στο γνωστικό, όσο και στον ψυχοκινητικό τομέα.
2. Επίσης σε πολλές περιοχές οι σχολικές αυλές αποτελούν τους μοναδικούς ελεύθερους χώρους που όταν διαμορφωθούν σωστά, μπορούν να συμβάλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής και να είναι εστίες πράσινου και πολιτισμού.

Πηγειός ποταμός

1. Ως πρώτο κριτήριο επιλογής αυτού του θέματος ήταν η σπουδαιότητα του Πηγειού και των παραποτάμων του για την αειφορία του Θεσσαλικού φυσικού περιβάλλοντος.
2. Η σπουδαιότητά του στην πορεία των αιώνων για τον πολιτισμό και την ποιότητα της ζωής των παραπήνειων περιοχών (πόλεων και χωριών) από όπου διέρχεται.
3. Ο πλούτος της πανίδας και της χλωρίδας που αναπτύσσεται στο οικοσύστημά του. Θεωρείται ένας θαυμάσιος υδροβιότοπος που φιλοξενεί μεγάλη ποικιλία πουλιών ψαριών και διάφορων άλλων ζωντανών οργανισμών και φυτών.

Διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη της Λάρισας

1. Η σπουδαιότητα της ανακάλυψης του τρένου ως μαζικού μεταφορικού μέσου, αλλά και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην πορεία των χρόνων.
2. Η περιβαλλοντική επιβάρυνση που μπορεί να προκαλέσει στις πόλεις που διέρχεται αυτό το σπουδαίο μεταφορικό μέσο από τις μη σωστές μελέτες από τους αρμόδιους φορείς.
3. Επικινδυνότητα, μόλυνση της ατμόσφαιρας, ηχορύπανση, αισθητική υποβάθμιση των περιοχών ήταν από τα βασικά κριτήρια επιλογής του θέματος.

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Γνωστικοί 2. Δεξιοτήτων 3. Στάσεων-συμπεριφορών

Γνωστικοί στόχοι: Οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις και να κατανοήσουν:

- Τις φυσικές διαδικασίες που συμβαίνουν στο περιβάλλον (αστικό, δάσος, ποτάμι κλπ.)
- Την επίδραση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο εκάστοτε περιβάλλον.
- Τα διαφορετικά περιβάλλοντα, παλιά και σύγχρονα.
- Την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων και των κοινωνιών.
- Τις συγκρούσεις που μπορούν να δημιουργηθούν εξαιτίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Τη σημασία του σχεδιασμού του προγραμματισμού & της αποτελεσματικής δράσης για την προστασία και τη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Στόχοι δεξιοτήτων: Οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν:

- Δεξιότητες επικοινωνίας
- Δεξιότητες μελέτης από διάφορες πηγές και μαθηματική δεξιότητα
- Δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων
- Ατομικές & κοινωνικές δεξιότητες
- Δεξιότητες χρήσης υπολογιστών
- Δεξιότητες αξιοποίησης ηλεκτρονικής τεχνολογίας

Στόχοι στάσεων

- Εκτίμηση, φροντίδα και έγνοια για το περιβάλλον (αστικό, οικοσύστημα ποταμού) και τα ζωντανά πλάσματα.
- Ανεξαρτησία της σκέψης σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα.
- Σεβασμός προς τις απόψεις και ιδέες των άλλων.
- Σεβασμός προς τα αποδεικτικά στοιχεία και τα λογικά επιχειρήματα (όχι προκατάληψη).
- Έκφραση θέλησης για την εμπλοκή στη λύση των προβλημάτων.
- Κριτική στο κυρίαρχο καταναλωτικό πρότυπο.
- Αποδοχή της αρχής της Αειφορίας (ισορροπία παραγωγής και κατανάλωσης).
- Συμμετοχή στις δραστηριότητες υπεράσπισης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Παραδείγματα στόχων του προγράμματος που έχουν σχέση με το ποτάμι:

1. Διαθεματική - διεπιστημονική προσέγγιση του αντικειμένου που στην περίπτωση μας είναι ο Πηνειός. Άντληση στοιχείων από Γεωγραφία, Ιστορία, Μυθολογία, Φυσικές Επιστήμες, Λαογραφία. Επίσης προσέγγιση του θέματος μέσω του χορού, της μουσικής, της κίνησης, του θεατρικού δρώμενου, της λογοτεχνίας, της ποίησης και του δημοτικού τραγουδιού.
2. Κατανόηση των εννοιών των όρων οι οποίοι συνδέονται με το ποτάμι (π.χ. λεκάνη απορροής, εκβολές, φράγμα, υδρόβια φυτά και ζώα, τροφικά πλέγματα...)
3. Να μπορεί να αντιλαμβάνεται τις κύριες χρήσεις του νερού, πιθανούς τρόπους ρύπανσης των ποταμών και να βελτιώσει τις γνώσεις του για την ποικιλία της ζωής στο ποτάμι, για την αλληλεξάρτηση φυτών, ζώων και του ποτάμιου οικοσυστήματος.
4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως, τηςσιμοποίησης των αισθήσεων για την αντίληψη του χώρου, του χειρισμού με αποτελεσματικότητα απλών συσκευών και οργάνων μέτρησης, κ.λ.π.
5. Να μπορεί να συμμετέχει και να συνεργάζεται σωστά σε ομάδες
6. Να προτείνει τρόπους ατομικής και συλλογικής δράσης για την προστασία του οικοσυστήματος του ποταμού.
7. Να προτείνει και να υιοθετεί τρόπους συμπεριφοράς που προκαλούν τις μικρότερες δυνατές βλάβες στο οικοσύστημα του ποταμού.
8. Να κατανοεί τα αποτελέσματα της ανθρώπινης επέμβασης στα ποτάμια οικοσυστήματα και να συμμετέχει στις προσπάθειες υπεράσπισης και προστασίας του περιβάλλοντος.

4. ΜΕΘΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Διάγνωση του επιπέδου πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας (γονείς -εκπαιδευτικοί-μαθητές), για τη σημασία που έχουν τα θέματα που εξετάζουμε και οι συνέπειες που δημιουργούνται στη ζωή των ανθρώπων από άποψη περιβαλλοντική, οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική.
- Επαφή και συνεργασία με τους φορείς που ασχολούνται με το εκάστοτε αντικείμενο και δρουν για
 1. την πληροφόρηση &
 2. ευαισθητοποίηση των πολιτών της τοπικής κοινωνίας.
- Πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας με ομιλίες και παρουσίαση σχετικού υλικού.
- Βιωματική προσέγγιση του αντικειμένου από τους μαθητές που δουλεύουν ομαδο - συνεργατικά για την υλοποίηση του προγράμματος.
- Διαμόρφωση σταθερών σχέσεων με θεσμούς περιβαλλοντικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να υπάρχει μια μόνιμη επικοινωνία μαζί τους για ενημέρωση σε θέματα περιβαλλοντικής φύσεως.
- Δικτύωση του σχολείου με άλλα σχολεία που ασχολούνταν με τη διαμόρφωση των σχολικών αυλών, το ποτάμι και το τρένο και, ανταλλαγή απόψεων καθώς επίσης
- Διάχυση των αποτελεσμάτων σε άλλους θεσσαλικούς και ελληνικούς φορείς.

Πιο συγκεκριμένα, στο σχολικό πρόγραμμα Διαμόρφωση αύλειου σχολικού χώρου και αισθητική αναβάθμιση αυτού, για τη διάγνωση του επιπέδου πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας ακολουθήσαμε το σχέδιο εργασίας που προτείνεται στο εκπαιδευτικό υλικό του θεματικού δικτύου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Αυλή Σχολείου». Σύμφωνα με αυτό δόθηκαν και αξιολογήθηκαν ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα και τους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2003 σε 155 μαθητές (80 κορίτσια και 75 αγόρια) σε σύνολο 227 μαθητών και στο σύνολο των δασκάλων του σχολείου που ήταν 19.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Αποτελέσματα μαθητών

Τι σας αρέσει περισσότερο στο χώρο της αυλής, οι μαθητές απάντησαν το γήπεδο 50%, ο μεγάλος χώρος 48%, τα δέντρα και το πράσινο 31,60%, τα παγκάκια 15%, τίποτα 6,70%. Τι δεν τους αρέσει απάντησαν τα σκουπίδια 11,70%, οι λάσπες 14,20 %, οι βρύσες 13,30%, το τσιμέντο 16,70%, η έλλειψη κήπου 18,30%, τα ακατάλληλα παγκάκια 5%, το γήπεδο 3,30% όλα 1,70%. Για ποιες δραστηριότητες θέλουν να χρησιμοποιούν την αυλή του σχολείου απάντησαν για παιχνίδι 80%, για ξεκούραση 70%, για μάθημα 18,30%, για αθλοπαιδιές 66,70% και για συγκεντρώσεις ενημερωτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα 15%. Στην ερώτηση αν η αυλή έχει σχεδιαστεί με μέριμνα και φροντίδα για εκείνους και το περιβάλλον απάντησαν 65% ναι, και 35% όχι. Αν θέλουν να γίνουν αλλαγές στο χώρο της αυλής απάντησαν ναι 70% και όχι 30%. Τα συναισθήματα που προκαλεί η κατάσταση του χώρου της αυλής είναι 28,30% θετικά, 60% αρνητικά και 10% αδιάφορα. Οι δύο προηγούμενες απαντήσεις αναιρούν την απάντηση ότι η αυλή έχει σχεδιαστεί με μέριμνα και φροντίδα για εκείνους και το περιβάλλον. Στην ερώτηση αν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν άποψη για το σχεδιασμό της αυλής απάντησαν 83,3% ναι και 16,70% όχι. Θα θέλατε να συμμετέχετε σε μια ομάδα που θα προτείνει τον επανασχεδιασμό της αυλής με βάση τις ανάγκες και προτιμήσεις των παιδιών και με κριτήρια αιεφορικού σχεδιασμού οι μαθητές απάντησαν 83,30% ναι και 11,1% όχι.

5.2 Αποτελέσματα εκπαιδευτικών

Χρησιμοποιείτε την αυλή του σχολείου για εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προβλέπονται από το αναλυτικό πρόγραμμα, οι εκπαιδευτικοί απάντησαν 83,3% ναι και 11,1% όχι. Οι εκπαιδευτικές

δραστηριότητες που χρησιμοποιούν είναι το παιχνίδι 50%, η γυμναστική 38,9%, ο χορός 27,8%, η μελέτη περιβάλλοντος 55,6%, τα μαθηματικά 11,1%, διάφορες συγκεντρώσεις ψυχαγωγικού και ενημερωτικού χαρακτήρα 11,1%. Στην ερώτηση αν η σχολική αυλή δίνει ευκαιρίες για παιχνίδι ελεύθερο ή οργανωμένο απαντήσανε ναι 88,9% και όχι 11,1%. Αν υπάρχουν χώροι που απαγορεύονται στα παιδιά απαντήσανε 77,8% ναι, και 22,2% όχι. Ποιοι είναι αυτοί οι χώροι απαντήσανε 50% οι τουαλέτες και 44,4% το πίσω μη ελεγχόμενο μέρος του σχολείου. Αν θέλουν να γίνουν αλλαγές στο χώρο του σχολείου ένα ποσοστό 88,9% απαντήσανε ναι και 11,1% όχι. Στην ερώτηση ποιες αλλαγές θα θέλανε να γίνουν στο χώρο της αυλής απαντήσανε γήπεδο 33,4%, σκέπαστρο 38,9%, υπαίθριο θέατρο 16,7%, παιδική χαρά 22,2%, και πράσινο 61,1%. Αν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές ως κύριοι χρήστες της αυλής είχαν ή έχουν συμμετοχή στο σχεδιασμό της, 77,8% απαντήσανε πως όχι και 22,2% ναι. Πώς νομίζετε ότι θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αυτές οι αλλαγές οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σε συνεργασία με το Δήμο 38,9% και με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων 33,3%. Και τέλος στην ερώτηση αν νομίζουν ότι η εικόνα της αυλής επηρεάζει τη συμπεριφορά των παιδιών τόσο στην αυλή όσο και στο σχολείο γενικότερα ένα ποσοστό 94,4% απάντησε πως ναι και, μόνο ποσοστό 5,6% απάντησε όχι.

6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Σχολική αυλή

Επίσκεψη στο Φυτώριο του Δήμου Λαρισαίων, για γνωριμία με το χώρο καλλιέργειας των φυτών και άντληση πληροφοριών για τις συνθήκες καλλιέργειας. Επίσης επίσκεψη στη Δ/ση Πρασίνου και Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Λαρισαίων για ενημέρωση από μεριά τους για τη διαμόρφωση των σχολικών χώρων και γενικά περιβάλλοντων χώρων και βοήθεια στην υλοποίηση αυτών. Τέλος, επισκέψεις σε σχολεία του νομού που υλοποιούν το ίδιο πρόγραμμα ώστε να δούμε τα αποτελέσματα της δράσης τους.

Πηνεϊός ποταμός

Επίσκεψη στο ποτάμι, κατά μήκος της γέφυρας του Αλκαζάρ, όπου είχαμε μια πρώτη βιωματική προσέγγιση με το ποτάμι. Επίσης επίσκεψη στην Αγία Άννα Τυρνάβου και στο Κεφαλόβρυσο Ελασσόνας όπου υπάρχουν πηγές που τροφοδοτούν τον Πηνεϊό και, κατόπιν στο Μάτι Αργυροπολίου όπου υπάρχουν δριστέλες.

Επίσκεψη στο πεδίο όπου είδαμε από κοντά τις γέφυρες του Πηνεϊού και ενημερωθήκαμε από τους συνεργάτες του προγράμματος για τα πετρωτά γεφύρια. Στις εκπαιδευτικές μας δραστηριότητες ήταν και η επίσκεψη στη ΔΕΥΑΛ Λάρισας όπου ενημερωθήκαμε από ειδικούς επιστήμονες, για την ύδρευση της πόλης που παλιά γινότανε από τον Πηνεϊό αλλά τώρα από γεωτρήσεις, λόγω έλλειψης ποσότητας αλλά και κακής ποιότητας των νερών του Πηνεϊού. Επομένως συζητήσαμε για τη ρύπανση αλλά και τις πηγές ρύπανσης και μόλυνσης του Πηνεϊού ποταμού. Επίσης συνεργαστήκαμε με το Λαογραφικό Μουσείο Λάρισας όπου ανακαλύψαμε το λαογραφικό πλούτο που σχετίζεται με το ποτάμι και έχει σχέση με παλιά επαγγέλματα και εργαλεία.

Τέλος, επισκεφθήκαμε τις εκβολές του ποταμού στο Δέλτα του Πηνεϊού. Είδαμε στα Τέμπη την πηγή Δάφνης καθώς και άλλες πηγές που τροφοδοτούν τον Πηνεϊό και μιλήσαμε για τη θέση που είχε ο Πηνεϊός στη Μυθολογία, απολαμβάνοντας βαρκάδα με το μοναδικό ποταμόπλοιο που υπάρχει στον Ελλαδικό χώρο.

Διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη της Λάρισας

Επίσκεψη στο χώρο του μουσείου σιδηροδρόμων Λάρισας, όπου είχαμε μια πρώτη ενημέρωση από τον Ο.Σ.Ε Λάρισας και το σύλλογο σιδηροδρόμων για την εξέλιξη του τρένου στην πορεία των χρόνων κ.λ.π.

Ενημέρωση από το Δήμο Λάρισας σχετικά με την άποψη της Δημοτικής Αρχής όσον αφορά τις γραμμές του τρένου (υπογειώση, αφύλακτες διαβάσεις, ανισόπεδοι κόμβοι, μεταφορά των γραμμών περιμετρικά της πόλης, κ.λ.π.) και για παρεμβάσεις που έχουν (αν έχουν) σκοπό να κάνουν.

Συνάντηση με τα συνοικιακά συμβούλια των συνοικιών από τις οποίες διέρχονται οι σιδηροδρομικές γραμμές και συζήτηση για τα προβλήματα που δημιουργούνται από αυτήν τη διέλευση και για το ποιες είναι οι δράσεις τους για την επίλυση αυτών των προβλημάτων.

Επίσκεψη στο Βόλο με το τρένο και κατόπιν στις Μηλιές Βόλου με «το τρενάκι του Πηλίου».
Επίσκεψη στην περιοχή των Τεμπών από όπου διέρχονται οι παλαιές γραμμές του τρένου (μετά την μετατόπιση της διέλευσης του τρένου μέσω τούνελ). Εκεί εκπρόσωποι περιβαλλοντικής εταιρίας μας ενημέρωσαν για τη δράση τους που σχετίζεται με την ανάδειξη περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής και όχι μόνο, καθώς για τις ενέργειες που κάνουν ώστε να λειτουργήσει «το οικολογικό τρένο» για ανάδειξη της περιοχής.

7. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Πηνεϊός ποταμός

Καθαρισμός ενός κομματιού της κοίτης του Πηνεϊού έτσι ώστε η εκπαιδευτική κοινότητα να ευαισθητοποιηθεί ως προς την αξία που έχει το καθαρό φυσικό περιβάλλον και οι μαθητές να αποκτήσουν θετικές στάσεις ως προς το περιβάλλον. Η παρέμβαση αυτή έγινε σε ένα μέρος κοντά στη γέφυρα του Αλκαζάρ σε ένα χώρο όπου διέρχονται καθημερινά αρκετοί πολίτες της πόλης μας.

Λήψη φωτογραφικού υλικού εστιών μόλυνσης του ποταμού π.χ. παρακείμενες χωματερές. Αυτό το υλικό δόθηκε στους φορείς της πόλης που ασχολούνται με το ποτάμι, καθώς επίσης στην τοπική αυτοδιοίκηση (Δήμο και Νομαρχία) και ζητήσαμε να παρέμβουν ώστε να εκλείψουν οι εστίες ρύπανσης και μόλυνσης του ποταμού.

Χημική ανάλυση των νερών του Πηνεϊού με φορητό χημείο και τη βοήθεια επιστήμονα χημικού από το Κ.Π.Ε. Μουζακίου.

Διοργάνωση happening στην κοίτη του ποταμού όπου καλέσαμε και τους φορείς να συμμετέχουν καθώς επίσης και όλη την κοινωνία της πόλης. Αυτά έλαβαν χώρα τον Ιούνιο στη γιορτή του Πηνεϊού.

Δημοσίευση των δράσεων μας στον έντυπο τοπικό τύπο καθώς και στον ηλεκτρονικό, ραδιόφωνο και τηλεόραση. Αυτό έγινε καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος με ιδιαίτερη έμφαση το Μάιο και Ιούνιο.

Διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη της Λάρισας

Λήψη φωτογραφικού υλικού εστιών μόλυνσης και επικινδυνότητας των γραμμών.

Συγκέντρωση υλικού από τον ημερήσιο τοπικό τύπο που είχε σχέση με τη διέλευση των γραμμών του τρένου από την πόλη μας και αφορούσαν τα προβλήματα που δημιουργεί αυτή, όπως επικινδυνότητα, νεκροταφεία βαγονιών και εστίες μόλυνσης, ηχορύπανση, αποκλεισμό περιοχών κ.λ.π.

Συνέντευξη με κατοίκους των συνοικιών και οδηγών που περνούν τις αφύλακτες διαβάσεις. Αυτό το υλικό, μαζί με ψήφισμα διαμαρτυρίας που υπογράφηκε από τους μαθητές της περιβαλλοντικής ομάδας και το σύλλογο διδασκόντων του σχολείου δόθηκε στους φορείς της πόλης που ασχολούνται με το αντικείμενο, καθώς επίσης στην τοπική αυτοδιοίκηση (Δήμο και Νομαρχία) και ζητήσαμε να παρέμβουν ώστε να εκλείψουν οι εστίες μόλυνσης και επικινδυνότητας.

Διοργάνωση happening κατά μήκος των γραμμών (αφού αποκλεισθεί ενδεικτικά η περιοχή για ελάχιστο χρόνο). Έτσι δείξαμε πώς μπορεί μια περιοχή από σημείο μόλυνσης και επικινδυνότητας να μετατραπεί σε τόπο συνάντησης ανθρώπων, τόπο κοινής δράσης και όχι τόπο απομόνωσης και αποκλεισμού μεταξύ των. Επίσης καλέσαμε και τους φορείς να συμμετέχουν καθώς επίσης και τους κατοίκους των συνοικιών μας.

Δημοσίευση των δράσεων μας στον έντυπο τοπικό τύπο καθώς και στον ηλεκτρονικό, ραδιόφωνο και τηλεόραση. Αυτό έγινε καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος με ιδιαίτερη έμφαση το Μάιο και Ιούνιο.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το ζητούμενο της υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων είναι:

- Ανάπτυξη θετικών στάσεων-συμπεριφορών των μαθητών προς το περιβάλλον
- Η αντίληψη και η αξιολόγηση του δικού τους ρόλου στην προστασία του περιβάλλοντος στο μέλλον

- Απόκτηση ενός συνόλου αξιών που τους οδηγούν σε σωματική, ψυχική και κοινωνική ευεξία

Οι μαθητές που συμμετείχαν στην υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ απέκτησαν περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Αυτό διαπιστώθηκε από:

- Την αλλαγή των στάσεων-συμπεριφορών τους στο μικρόκοσμο του σχολείου και της συνοικίας
- Στην αυξημένη διάθεση στο να εντοπίσουν και να αναδείξουν κι άλλα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα
- Στη διάθεση να συμμετάσχουν και σε άλλα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Σε αντίθεση οι μαθητές που δεν έχουν πάρει μέρος σε περιβαλλοντικά προγράμματα, από αξιολόγηση ερωτηματολογίων που δόθηκαν, διαπιστώθηκε ότι:

- Δυσκολεύονται να εντοπίσουν και να αναδείξουν περιβαλλοντικά προβλήματα
- Δεν έχουν κριτική ματιά σε ότι γίνεται γύρω τους
- Δεν πιστεύουν στην αξία του δικού τους ρόλου στην προστασία του περιβάλλοντος στο μέλλον
- Δεν πιστεύουν στη δύναμη που έχουν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που και οι ίδιοι ονειρεύονται, αλλά επιτρέπουν στους άλλους να αποφασίζουν για αυτούς χωρίς αυτούς

Συμπέρασμα:

Υποψιασμένοι σημερινοί μαθητές
ενεργοί αυριανοί πολίτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ADAMS E. (1990), *Learning though landscapes*. Winchester: *Learning Though Landscapes Trust*.
2. Ταμουτσέλη Κ. (2001), *ΑΥΛΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ* Εκπαιδευτικό Υλικό για την Π.Ε. Δ/ση Β/θμιας Εκπ/σης ν. Θεσσαλονίκης.
3. ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ. (1993), *Χώρος και διαδικασίες αγωγής-η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου*.
4. ΜΑΤΣΑΓΓΟΥΡΑΣ Η., *Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις*
5. ΠΑΠΑΣ ΑΘ., *Μαθητοκεντρική διδασκαλία*,
6. ΤΛΟΥΠΙΑΣ Τ. *ΠΗΝΕΙΟΣ: ΧΘΕΣ ΣΗΜΕΡΑ ΑΥΡΙΟ*
7. ΔΕΥΑΛ Η *ΥΔΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ Το χθες και το σήμερα*
8. ΓΑΛΕΡΙΔΗΣ Α. *ΤΑ ΠΟΛΥΤΟΞΑ ΠΕΔΙΝΑ ΓΕΦΥΡΙΑ*
9. ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ Λ. *ΟΙ ΨΑΡΑΔΕΣ ΤΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ*
10. Εκπαιδευτικό πακέτο: *Η Περιβαλλοντική Εκπ/ση στο Δημ. Σχολείο*.
11. Εκπαιδευτικό πακέτο: *Βιώσιμη πόλη*.
12. Εκπαιδευτικό πακέτο: *Το Ποτάμι*